

Hvordan levere gode resultater uten å være med i en allianse?

Swedbank Oslo, 15. januar 2015

Runar Sandanger

Sparebanken Møre

Hyggelig avslutning på 2014

- Topp ranking både på egen- og fremmedkapital

DNB MARKETS CREDIT RESEARCH

BANK REPORT 2014/2

CREDIT ANALYSES ON NORWEGIAN BANKS – 26 NOVEMBER 2014

Bank	Ratings
30/06/2014	
n.a. DNB Bank ASA	n.a.
1 Sparebanken Møre	A
2 Sparebanken Hedmark	A
3 SpareBank 1 SMN	A
4 SpareBank 1 Nord-Norge	A
5 Sparebanken Vest	A
6 SpareBank 1 SR-Bank ASA	A
7 Sparebanken Sør	A
8 Gjensidige Bank ASA	A-
9 Sparebanken Sogn og Fjordane	A-

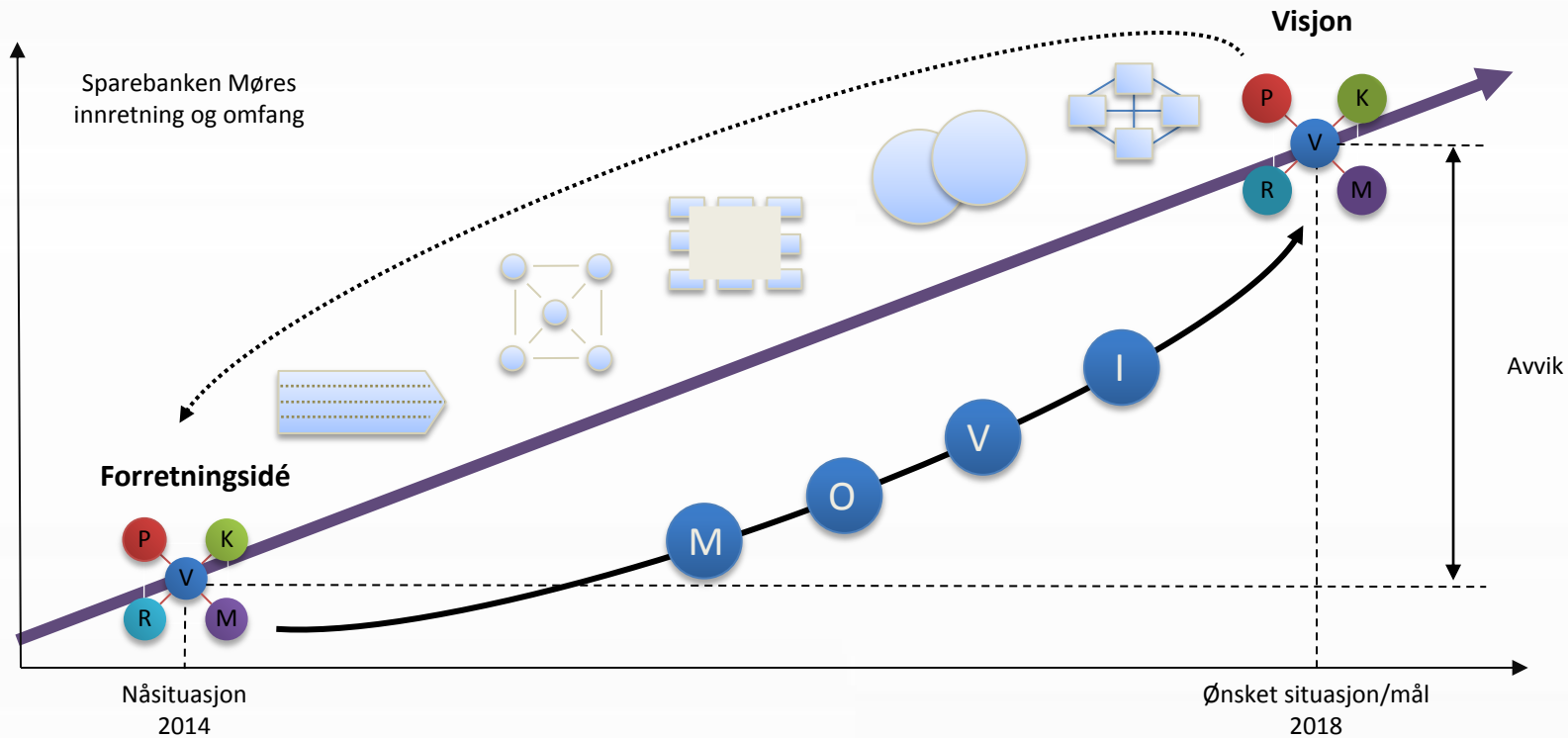
- I en analyse over kredittverdigheten i alle norske banker datert 26. november 2014, plasserer DNB Markets **Sparebanken Møre helt på topp**
- Og i flere egenkapitalanalyser er **vi top pick**

We prefer **NONG, MING and MORG**

- Although we have lowered our estimates somewhat, most saving banks are attractive at current levels
- SR Bank has got hit hardest this year for obvious reasons. Although the share trades at about 0.8x book value at year end, we rate the bank Neutral. The foreign ownership has been unchanged at 22-23% since last summer and there is a risk of foreigners reducing their holdings
- We currently **prefer NONG, MING and MORG**, offering the best risk reward

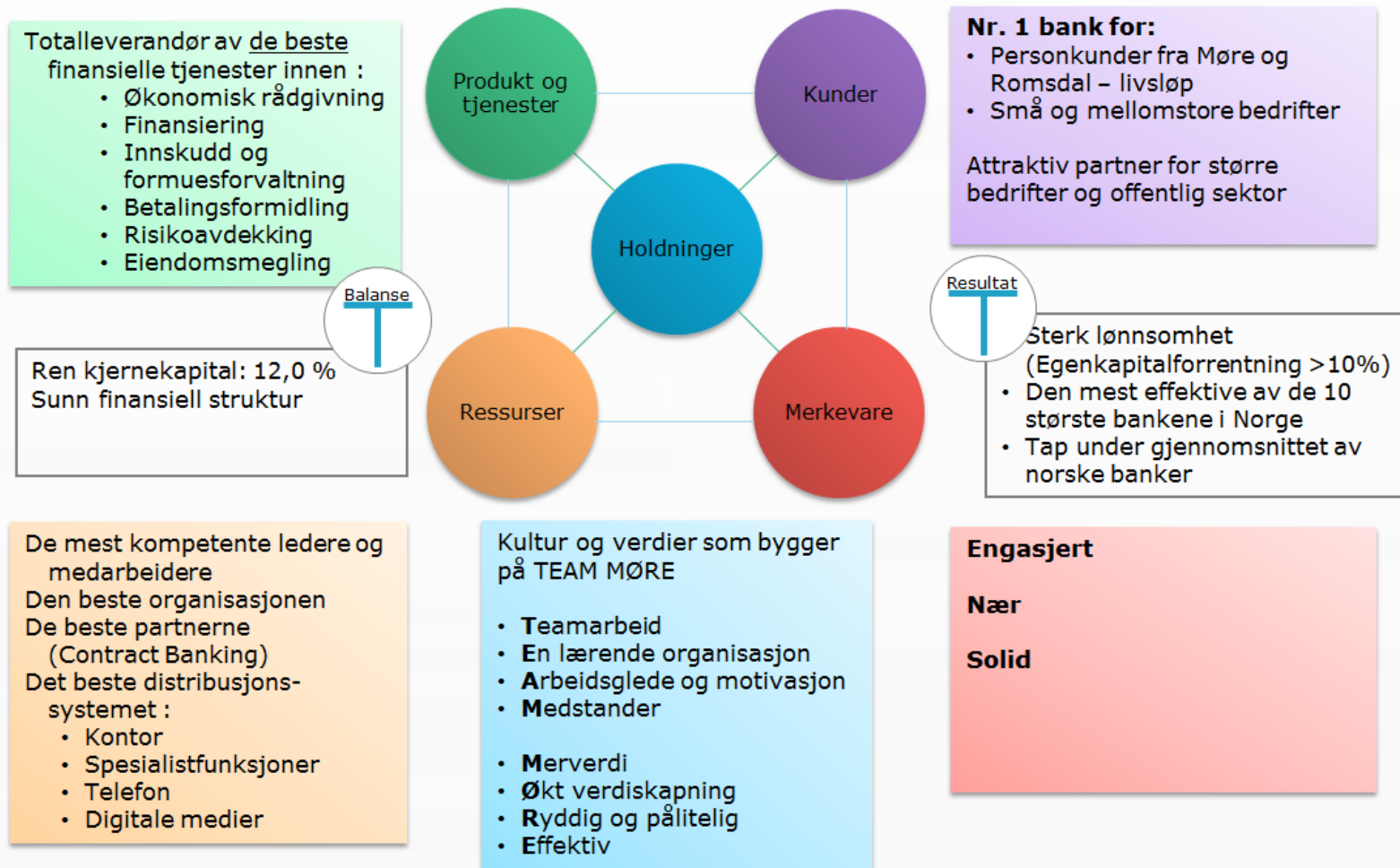
Behovet for en referanseramme - teorier/modeller/begreper

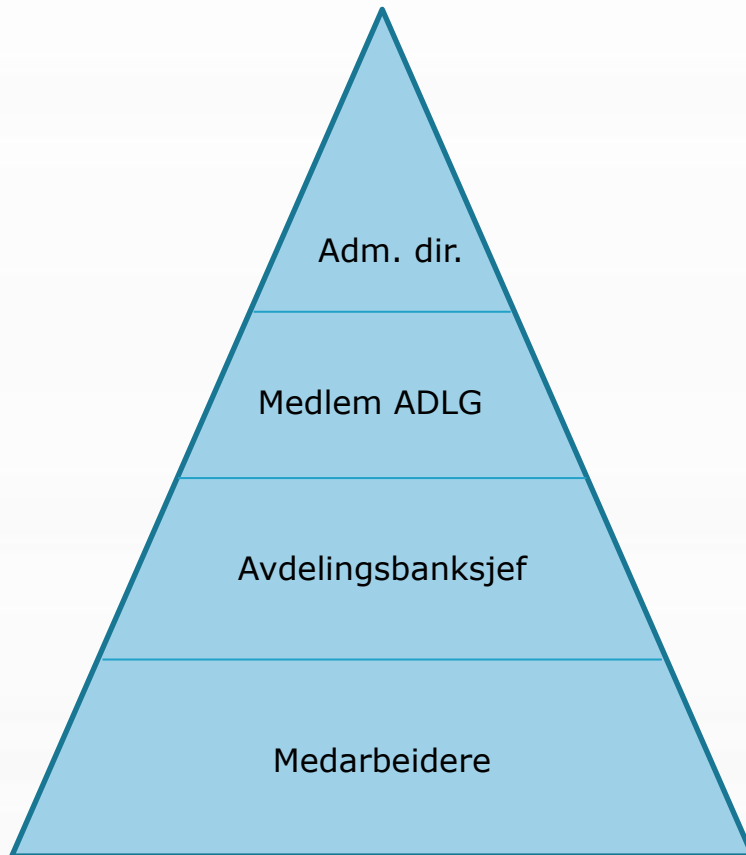
For å analysere og utvikle nåsituasjonen og ønsket situasjon, samt for å utvikle mål og strategier, kreves teori, modeller og metoder, som i figuren er illustrert ved fem symboler: Prosessanalysemodell, forretningsidemodell, modell for analyse av omgivelsene, modell for å identifisere de Kritiske SuksessFaktorene samt modell for utvikling av et balansert styringsystem.

Visjon «Møre 2018»

Alt henger sammen...

Plandokument

Møre 2018

- Handlingsplaner Møre 2018 følges opp i Forretningsutvalget (FU)

Mål og plan for medlemmer av ADLG

- Lederavtale med adm. dir.
- Handlingsplaner avdelinger ("Geirangerplanene")

Mål og plan avdelinger

- Lederavtaler avdelingslederne
- Handlingsplaner avdeling ("Geirangerplaner")

Individuell mål og planer

- Individuelle mål
- Individuelle handlingsplaner

Ansattes beholdning av MORG

- Sparebanken Møre oppmuntrer til at alle medarbeidere skal eie egenkapitalbevis i banken
 - En konsekvens av dette er at bonus og lignende utbetales i form av tildeling av et antall egenkapitalbevis fra Sparebanken Møre sin beholdning av egne egenkapitalbevis tilsvarende markedsverdien på oppgjørstidspunktet, samt et kontantbeløp. Minst 50 % skal være i form av egenkapitalbevis
 - 410 ansatte i banken eier således til sammen 252.632 egenkapitalbevis i Sparebanken Møre ved årsskiftet

- Adm. direktør Olav Arne Fiskerstrand eier 9.031 egenkapitalbevis i Sparebanken Møre

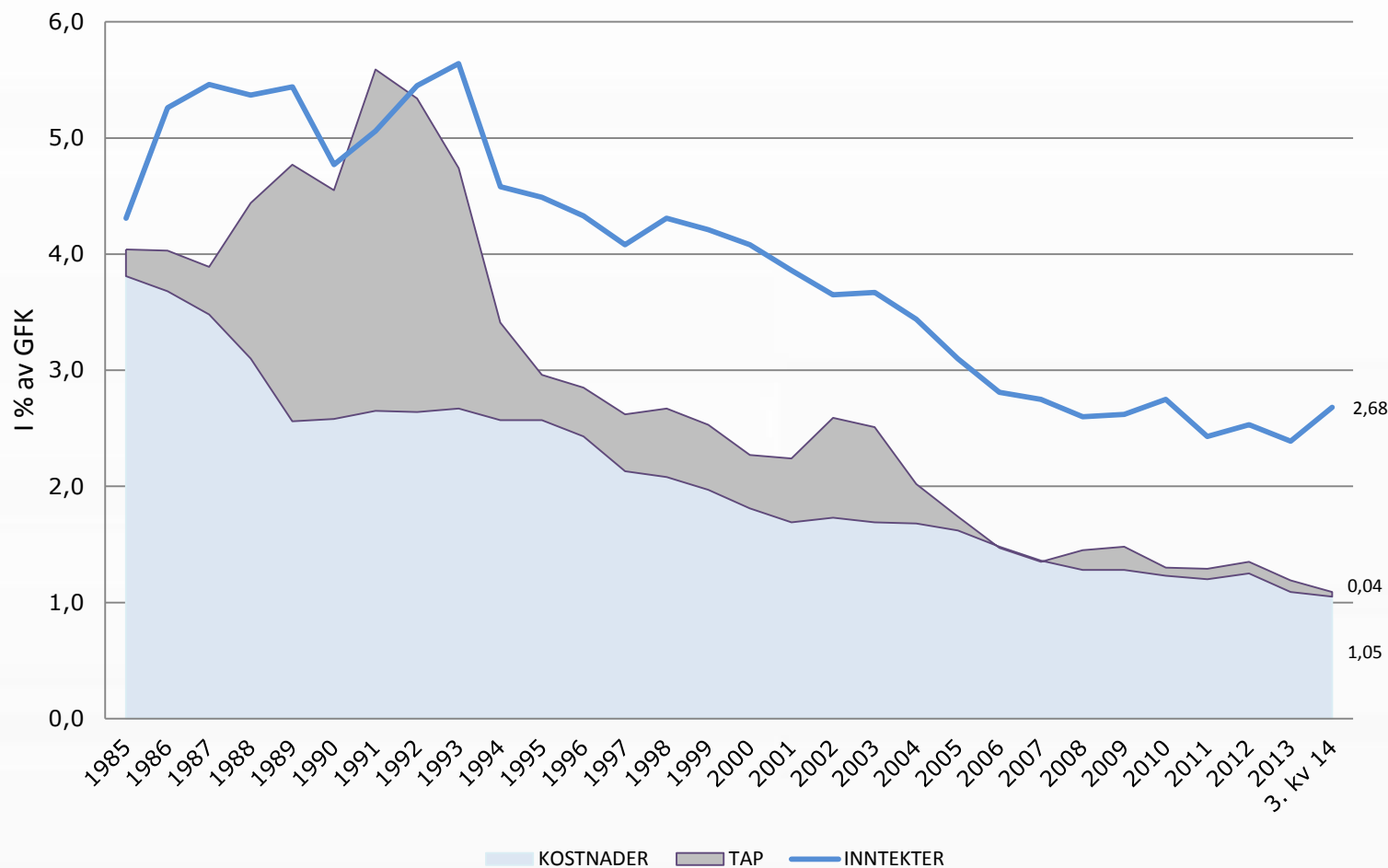
- I bankens ledergruppe er det følgende eksponering ved utgangen av 2014:

Navn	Tittel	Antall egenkapitalbevis
Kjell Brudevoll	Banksjef NL Søre Sunnmøre	1.481
Kolbjørn Heggdal	Banksjef NL Romsdal og Nordmøre	232
Terje Krøvel	Banksjef NL Sunnmøre	2.011
Perdy Lunde	Banksjef Forretningsutvikling	2.727
Trond Nydal	Banksjef Divisjon PM	3.312
Erik Røkke	Banksjef Kreditt & Juridisk	2.476
Runar Sandanger	Banksjef Treasury & Markets	2.090
Idar Vattøy	Banksjef Økonomi, Risikostyring, Personal & Sikkerhet	2.624
		16.953

Utvikling i inntekter, kostnader og tap

- i prosent av gjennomsnittlig forvaltningskapital

De beste produktene for oss og kundene våre – nok leverandører

- Fritt valg av fondsleverandører

- Forsikringsleverandører

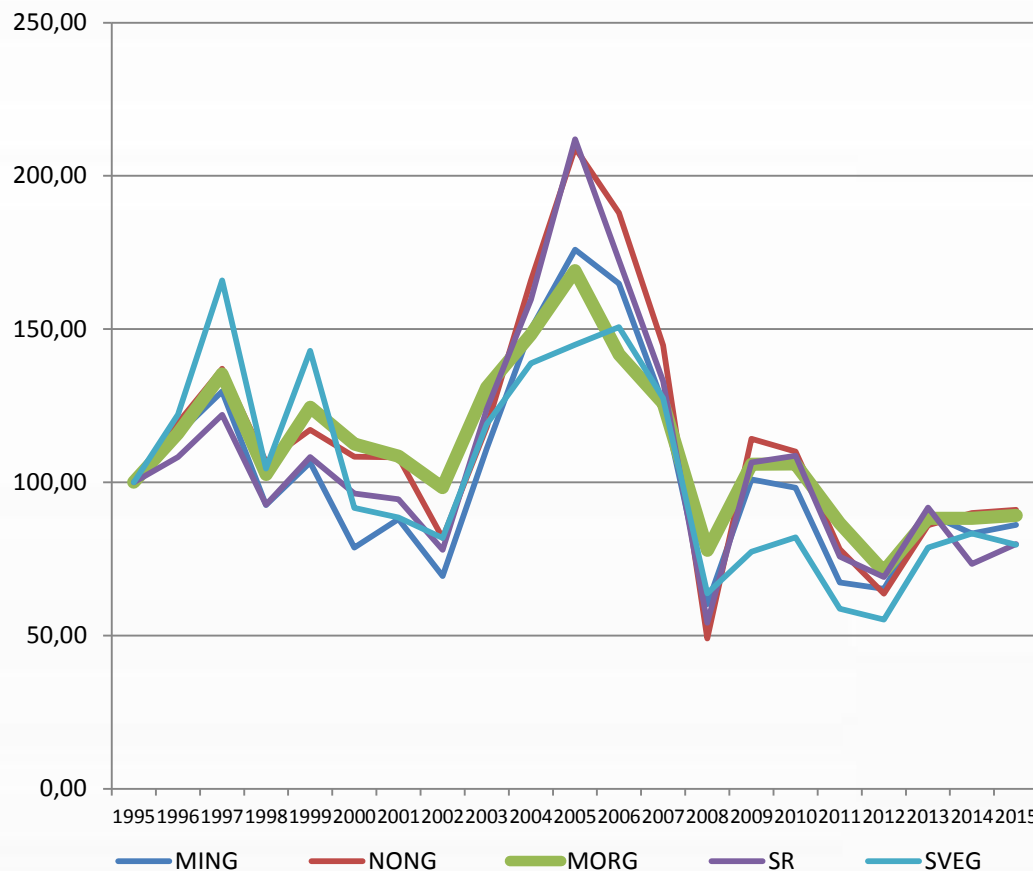

- Aksjebordet vårt samarbeider på ordre, nett og analyse med
..... mens Aktiv Forvaltning bruker «alle» meglerhus

Ikke tilhenger av finansgymnastikk

- pris/bok-utvikling norske banker

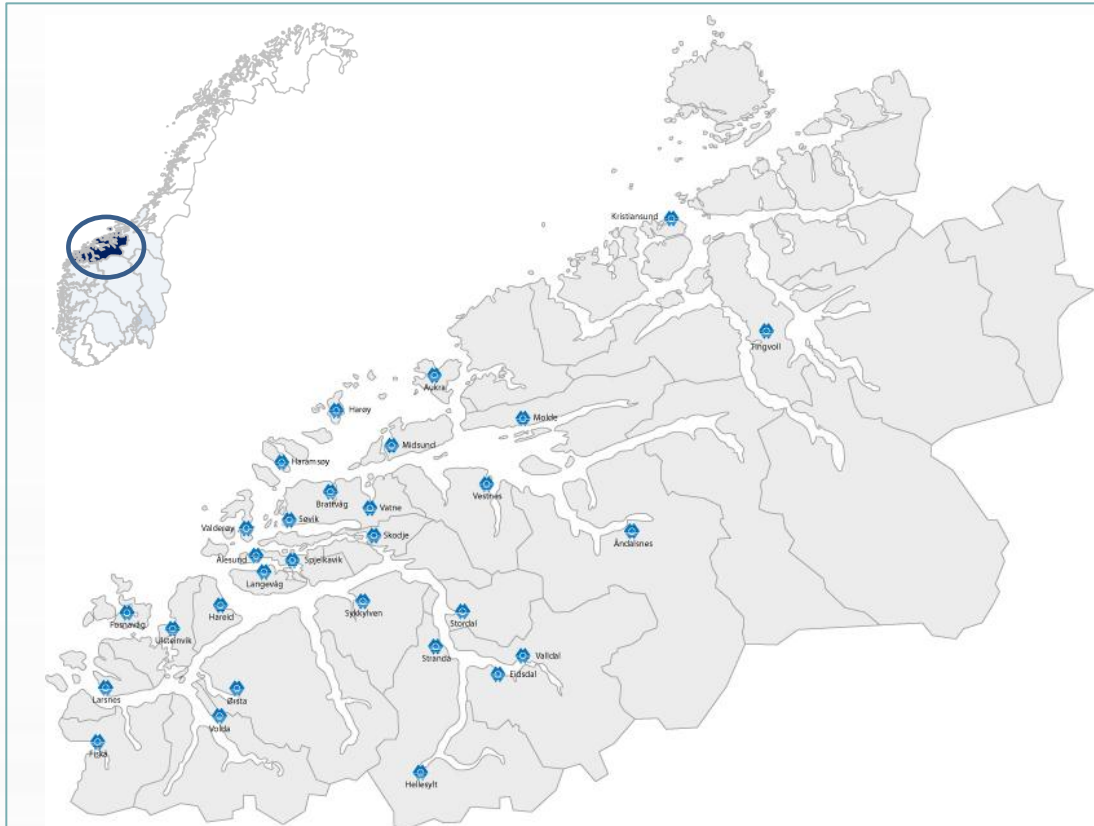
9.10.2014: Fra en topp 5-eier:

«Bruk **ikke** tid på å vurdere og gjennomføre splitt, det har ingen reell eller praktisk betydning og gir ingen operasjonell gevinst – bruk tid på å skape verdier.»

- Figuren illustrerer en stor grad av parallellitet i kursutvikling mellom regionbankene sett i forhold til bokført egenkapital (indekstert der 1995=100)
- Samtidig ser vi samme trekk her som i andre finansielle forholdstall for norske banker; markert mindre volatilitet i Sparebanken Møres nøkkeltall
- De andre bankene i utvalget har gjennomført splitt av egenkapitalbevisene (hovedsakelig i 2004 og 2005) – SR bank har konvertert til aksjebank

Konsentrasjon om kjernevirksomhet

Distribusjonen er viktig

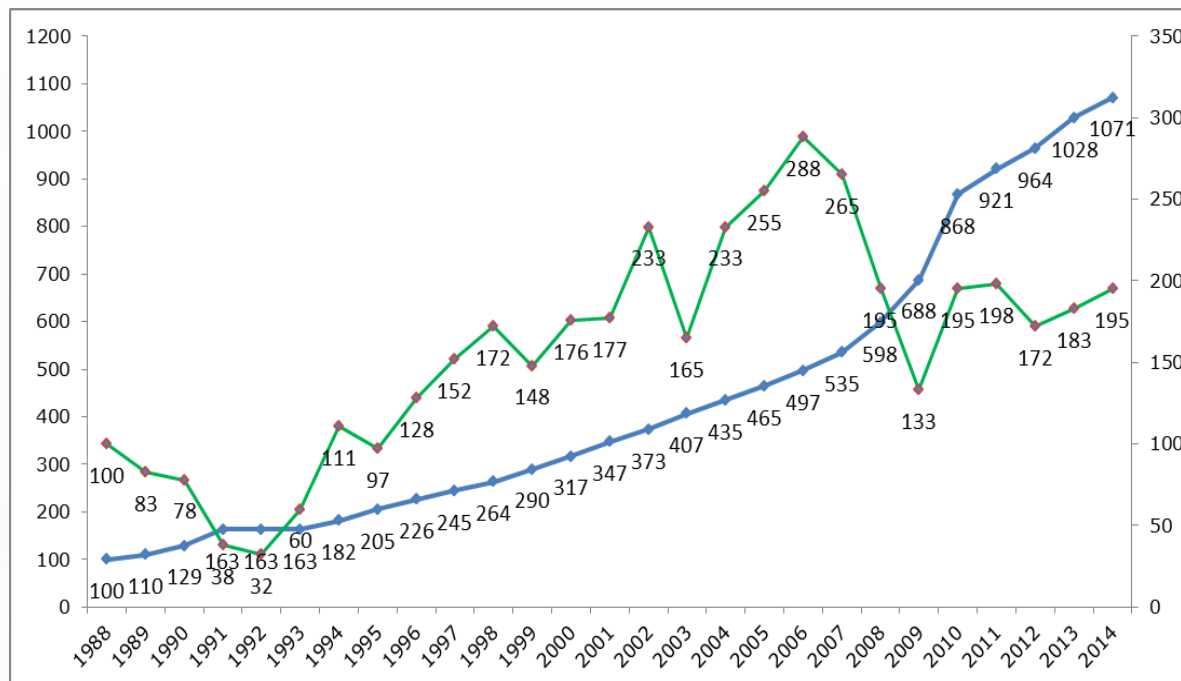
- 30 kontor i Møre og Romsdal
- 380 årsverk
- 55,0 milliarder kroner i forvaltningskapital
- Den største banken i Møre og Romsdal
- Betydelig bidragsyter i lokalsamfunnet

God langsiktig avkastning

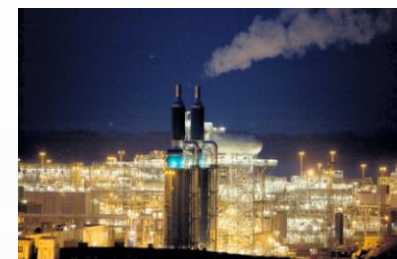
Historisk avkastningsutvikling 1988-2013*

Blå: Antall MORG (venstre akse) Grønn: Kurs MORG (kr) utbyttetidspunkt (høyre akse)

Instrument	Gjennomsnittlig verdiøkning
MORG	12,84%
OSBX	9,95%
3 mndr. NIBOR	5,92%
10 års stat	6,15%

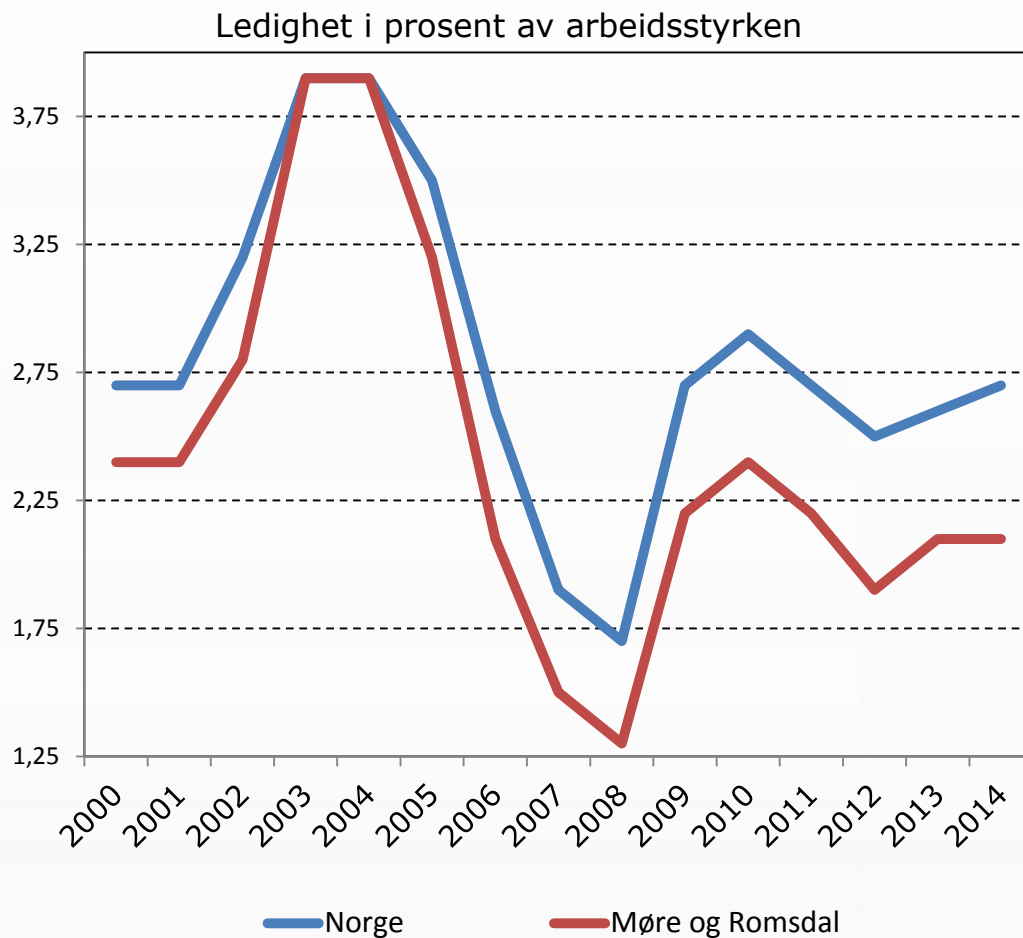
* Forutsetning: Investering i nye MORG med kontantutbyttet hvert år på utbyttedato

Regionen er viktig – og sterk

Gjennomgående sterkere utvikling

- 2001-2003: Økt relativ ledighet i Møre og Romsdal som følge av den sterke kronen. Renteforskjellen mot eurosonen kom opp i om lag 4 prosentpoeng
- 2004-2007: Ledigheten i Møre og Romsdal faller sterkere enn i landet som helhet som følge av gode tider i internasjonal økonomi og svært sterk vekst i oljesektoren. Oppgang i fylket er bredt basert
- 2008 - 2010: Møre og Romsdal klarer seg svært bra gjennom finans- og gjeldskrisen som følge av et svært kreativt, allsidig og hardt arbeidende næringsliv. Matproduksjon, maritim sektor og oljesektoren bidrar til å stabilisere økonomien. Det viser seg etter hvert at også skipsbyggingen holder seg oppe

Regionen er viktig

Den maritime klyngen – fra stål til design

20 REDERI

13 SKIPSKONSULENTER

14 VERFT

169 UTSTYRSLEVERANDØRER

22 500 ANSATTE

**56 000 000 000 NOK
OMSETNING**

Kilde: Møreforskning 2014

Mer enn 75% av de største hi-tech offshorefartøy er designet i fylket, og om lag 40% av verdens mest avanserte offshoreflåte er kontrollert av selskaper fra denne regionen.

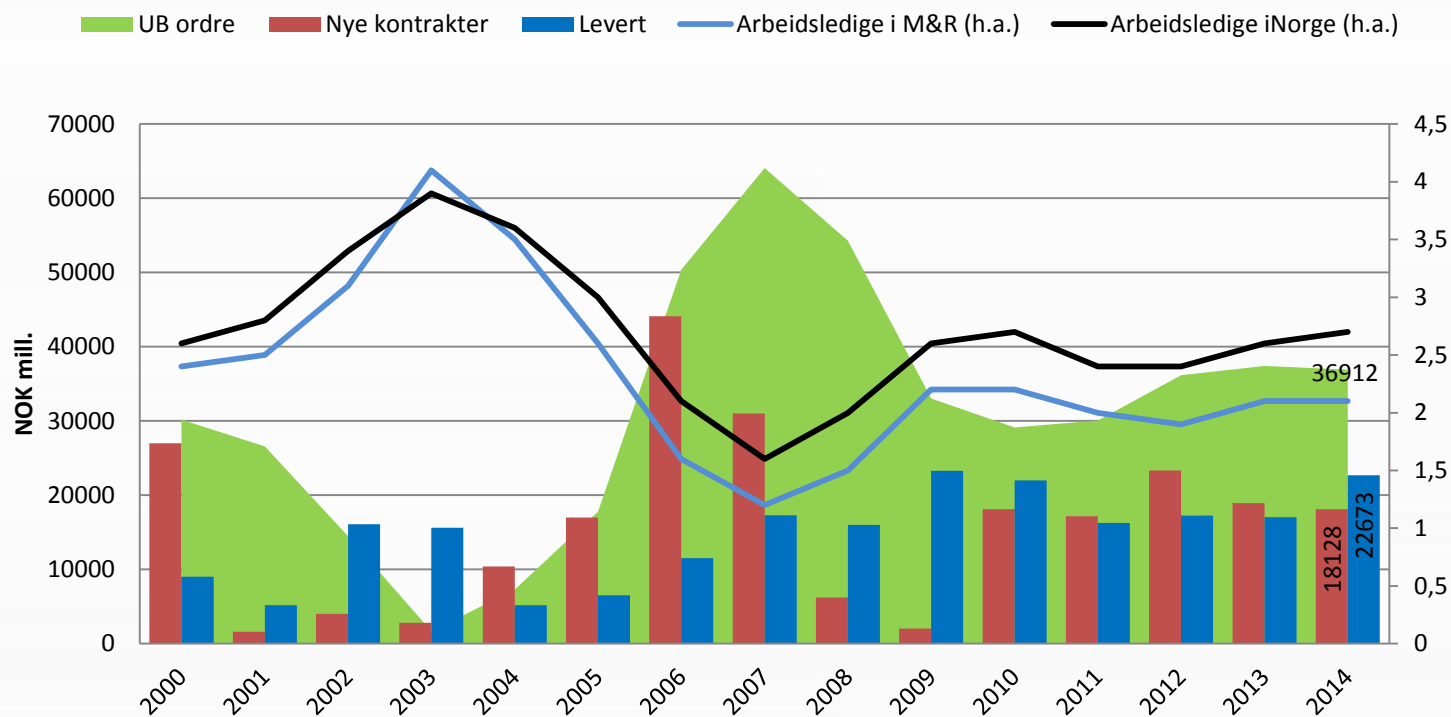
Regionen er viktig

Venter færre nye kontrakter for verfta i år

-lavere oljeaktivitet og skip i opplag skaper mindre investeringslyst

Norske verft

Ordremengde, nye kontrakter og leveranser pr. år

Kilde: Norsk Industri/Maritim avdeling og ssb.no

.....men næringen er ikke uvant med svingninger, og ordresituasjonen er også svært god for noen av verftene.

Regionen er viktig

Høyere grad av usikkerhet - men nye ordrer i 2014 og opprettholdt aktivitet

Spesialskipet som nå skal bygges er av typen MT 6022 fra Marin Teknikk. FOTO: KLEVEN

Kleven Maritime har inngått kontrakt med De Beers Marine Namibia for bygging av en 112 meter lange spesialskip for gruvedrift havbunnen

Kleven har nå 18 skip i ordreboken verdt NOK 12 milliarder. Dette er en ny rekord for skipsbyggingskonsernet, og hvis alternativet Maersk (bestilt seks og en opsjon på ytterligere fire skip) utføres konsernet har sikret arbeidsplasser for de ansatte ut i 2018.

Kleven har vunnet rundt 45 prosent av den totale ordreinngang til norske verft i 2014.

Kleven har inngått kontrakt om bygging av en 116 meter lang luksusyacht for levering i juli 2016. Fartøyet er av samme type som kunden fra New Zealand har under bygging i dag til levering fra verftet sommeren 2015.

Kjempekontrakt for Kleven

Skal bygge seks offshore skip for eitt av verdens største reiarlag.

Rekordkontrakt: Om Maersk følger opp og gjør alvor av opsjonene på fire skip, i tillegg til de seks som allerede er bestilt, utgjør kontrakten den største ordren Kleven noensinne har fått.

Regionen er viktig

2014 ble et jubelår for norsk sjømateksport*

- For andre år på rad setter Norge rekord i sjømateksporten. Norge eksporterte sjømat for 68,8 milliarder kroner i 2014. Det er 12 prosent, eller 7,3 milliarder kroner, mer enn rekordåret 2013
 - ✓ Norge eksporterte laks for 43,9 milliarder kroner i 2014. Det er den høyeste lakseeksporten noensinne, og 11 prosent mer enn i 2013
 - ✓ Aldri før har Norge eksportert mer torsk, sei, hyse og annen hvitfisk enn i 2014, både målt i verdi og volum. Norge eksporterte torsk, sei, hyse og annen hvitfisk for 12 milliarder kroner i 2014. Det er 20 prosent, eller 2 milliarder mer enn året før
 - ✓ Norge eksporterte pelagisk fisk for 7,5 milliarder kroner i 2014. Det er en økning på 9 prosent
 - ✓ Norge eksporterte reker, skalldyr og bløtdyr for 1 milliard kroner i 2014. Det er en økning på 23 prosent fra 2013
- Møre og Romsdal som er den desidert største næringsmiddelfylket, står for mer enn en tredel av Norges samlede eksport av mat

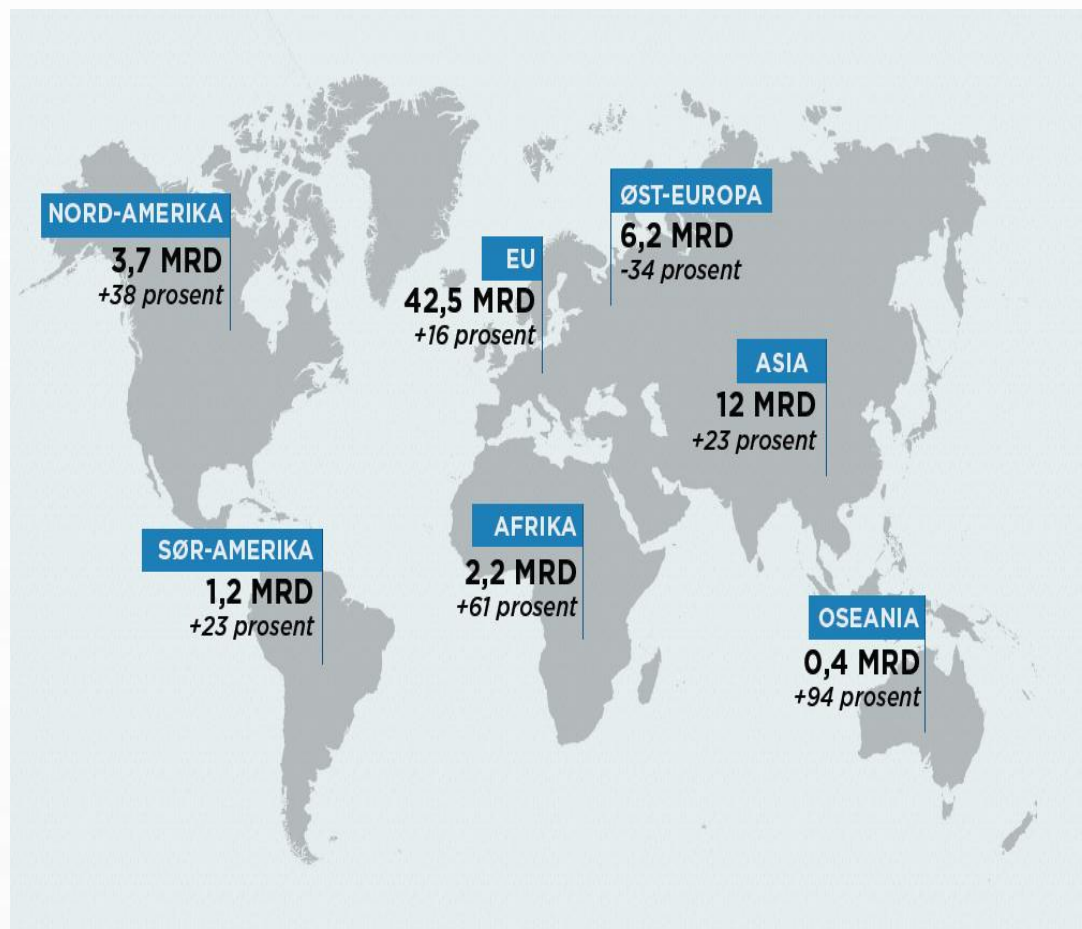

* Kilde: Norges Sjømatråd

Regionen er viktig

Diversifisert marked

10 STØRSTE EKSPORTMARKEDER

	6,4	+0,7	189 578	+7%
POLEN	6,4	+0,7	189 578	+7%
FRANKRIKE	5,7	-0,2	140 824	-6%
DANMARK	5	+0,6	360 060	+38%
STORBRIANNIA	4	+1,2	130 159	+22%
RUSSLAND	3,4	-3,2	133 035	-55%
KINA	3,2	+0,7	194 706	+19%
SVERIGE	3,2	+0,5	76 301	+9%
JAPAN	3	+0,5	125 065	+21%
NEDERLAND	2,9	+0,7	132 081	+38%
TYSKLAND	2,5	+0,3	90 614	+11%

5 STØRSTE VEKSTMARKEDER

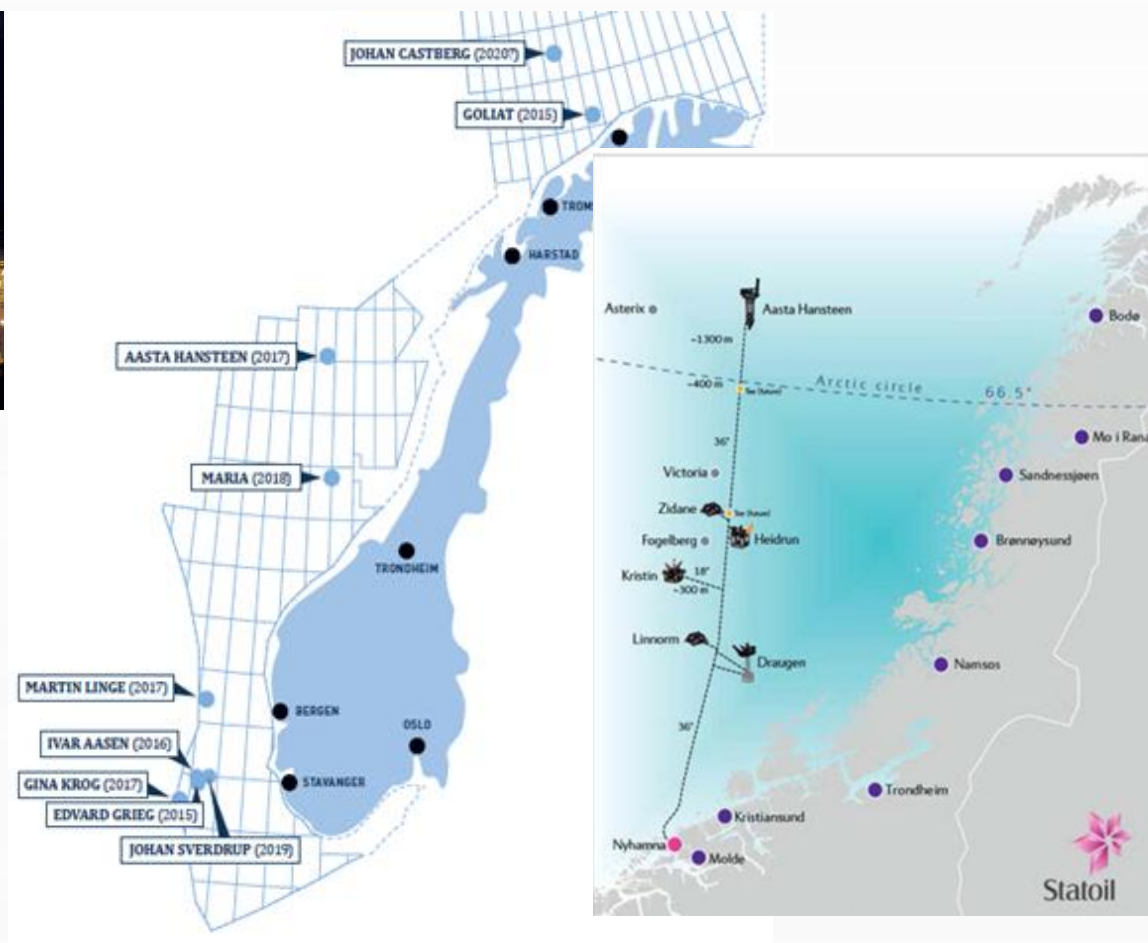
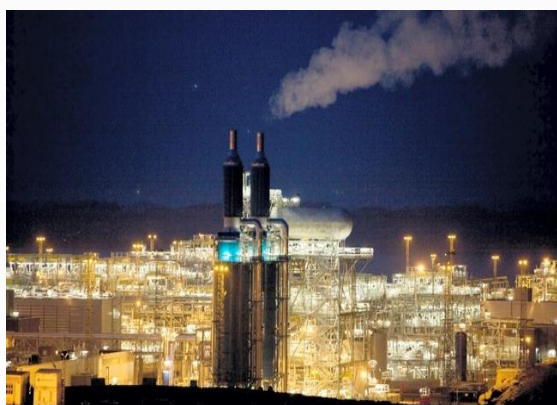
	4	+1,2	130 159	+22%
STORBRIANNIA	4	+1,2	130 159	+22%
USA	2,5	+0,8	47 779	+20%
NEDERLAND	2,9	+0,7	132 081	+38%
KINA	3,2	+0,7	194 706	+19%
POLEN	6,4	+0,7	189 578	+7%

Regionen er viktig

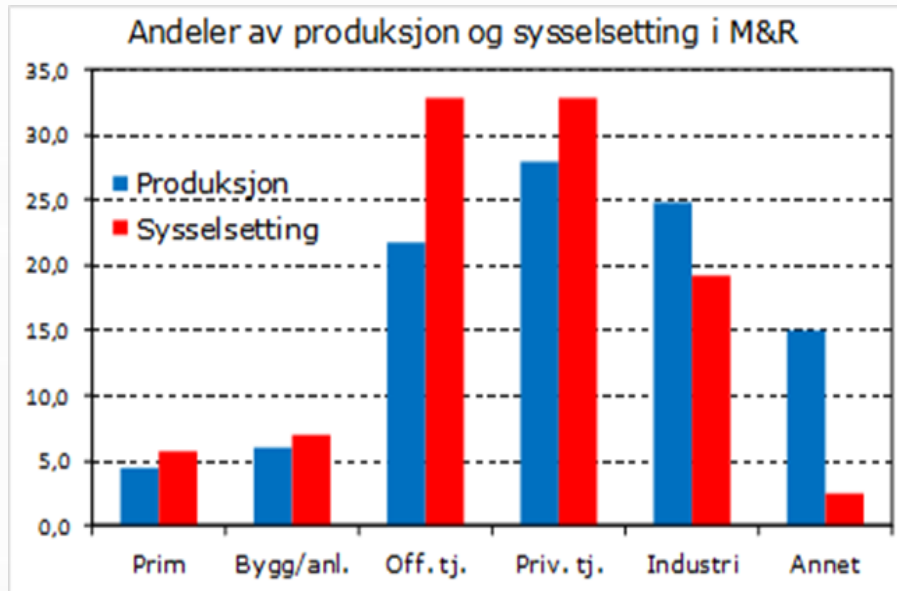
Oljevirkksomheten får utfordringer, men ikke helsvart

Gigantutbyggingen av Aasta Hansteen-feltet har ifølge Petro Artic en kostnadsramme på NOK 32 milliarder. Feltet vil bli knyttet til Nyhamna i Aukra med et gassrør til NOK 15 milliarder. Det er ventet at utbyggingen vil få store ringvirkninger for Møre og Romsdal, på topp vil 700 ansatte være i jobb på Ormen Lange-anlegget på Aukra. Rekrutteringen har startet.

Regionen er viktig

Joda, industrien og de maritime/marine næringer er sentrale..

Kilde: Statistisk sentralbyrå

- **men;** av sysselsettingen i fylket er nær 70 % knyttet til de tjenesteytende sektorene – noe som gjør at fylkets næringsstruktur ikke avviker så mye fra landet sett under ett
- Tjenesteytende sektorer – spesielt offentlig sektor – vil virke som en automatisk stabilisator ved et økonomisk tilbakeslag

- Vi ser videre at noen næringer likevel er dominerende i landssammenheng, men har vist seg svært tilpasningsdyktige, dessuten:
 - Ordresituasjonen for verftene er god – meget god for enkelte av dem
 - Eksporten av fisk satte nye rekorder i fjor med en verdi på nær NOK 69 milliarder, generelt ser vi tiltakende vekst i viktige markedsland
- I tillegg har den norske kronen svekket seg markert de siste månedene – dette er svært positivt for eksport- og importkonkurrerende næringer
- Vi er store på matproduksjon, på energi herunder olje- og oljerelatert virksomhet – om noen produkter eller tjenester skal ha lav elastisitet i etterspørselen må det være disse

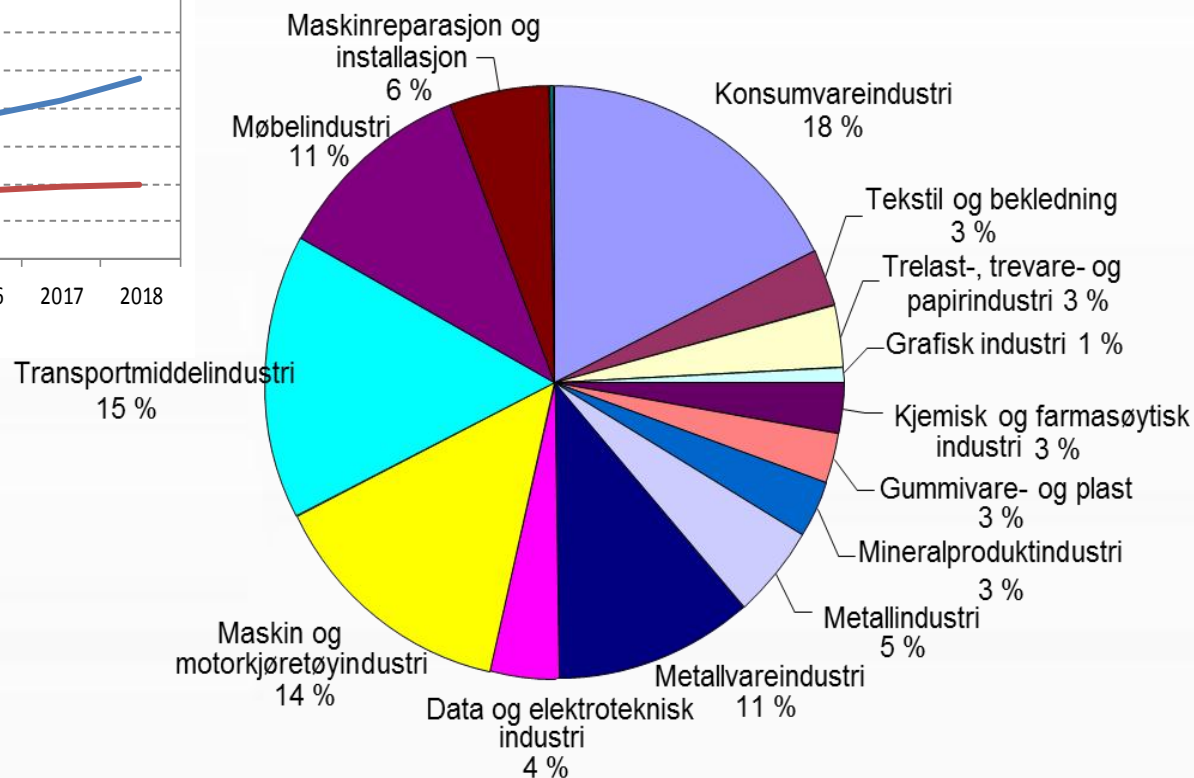
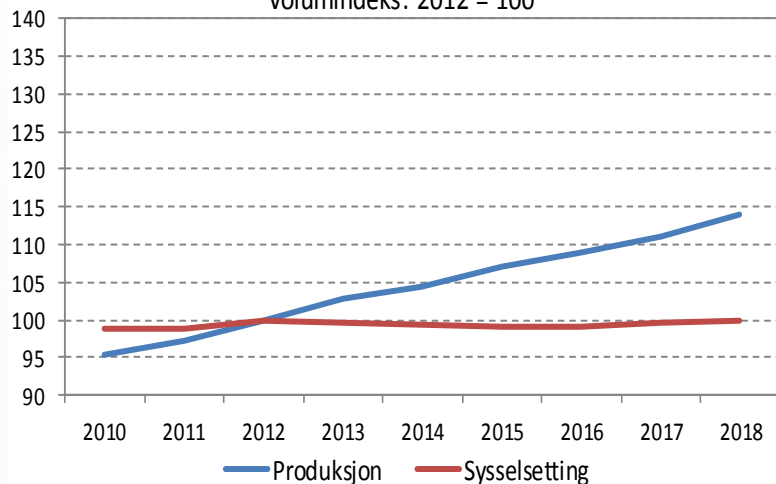

Regionen er viktig

Fylket har en bredere industristruktur

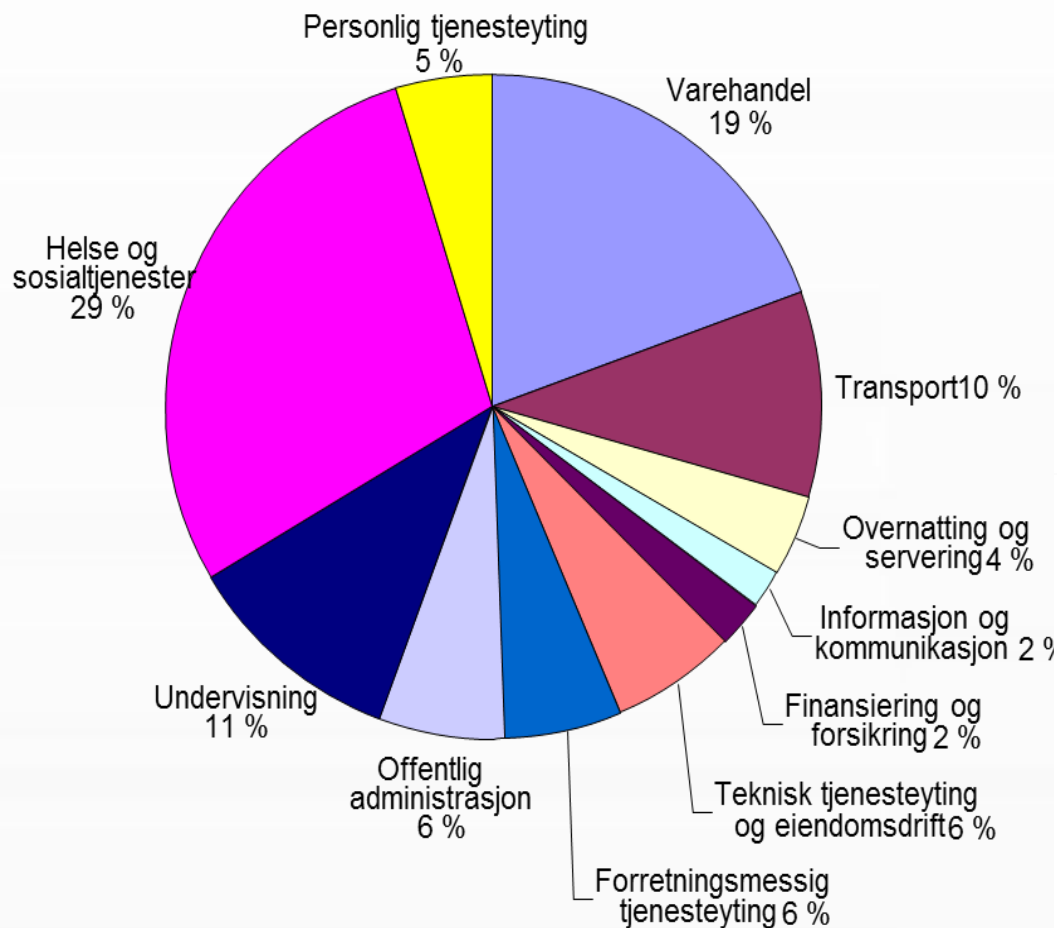
Industrien i M & R

Volumindeks: 2012 = 100

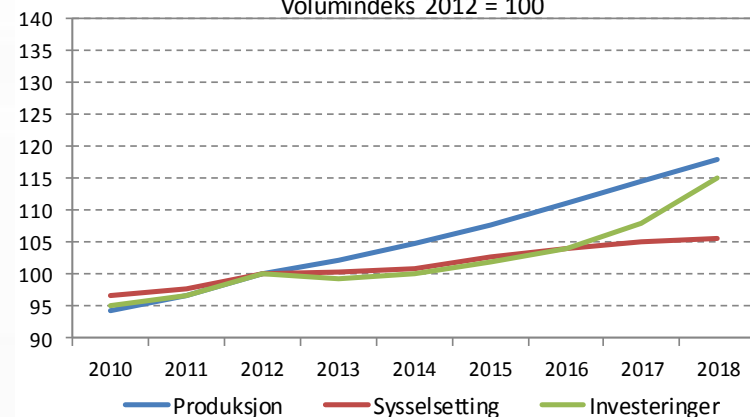
Regionen er viktig

Varehandel og helse og sosial dominerer tjenestesektorene

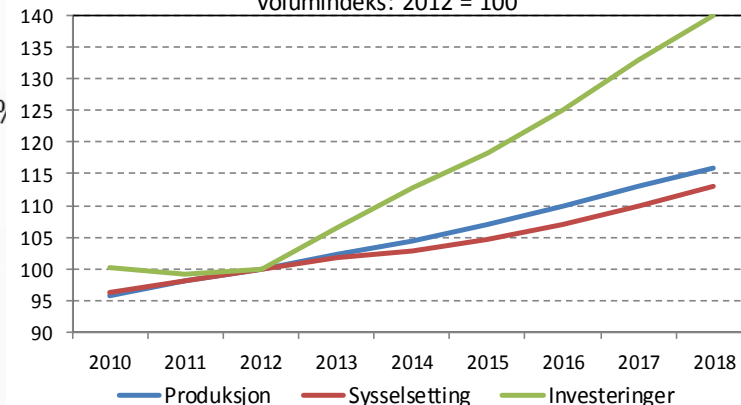
Privat tjenesteyting i M & R

Volumindeks 2012 = 100

Offentlig forvaltning i M & R

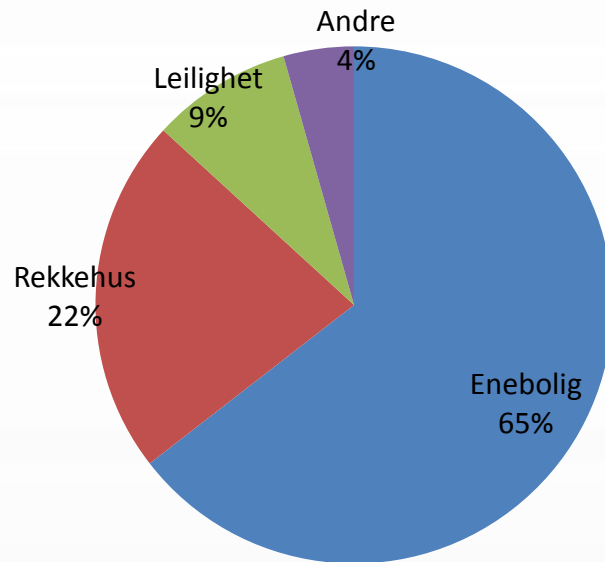
Volumindeks: 2012 = 100

Regionen er viktig

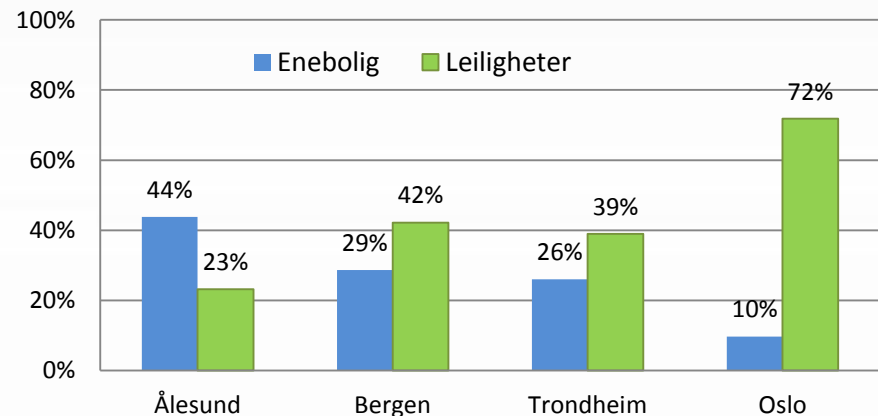
Sammensetning på- og prisutvikling i boliglånsporteføljen

Boligtyper - Møre og Romsdal

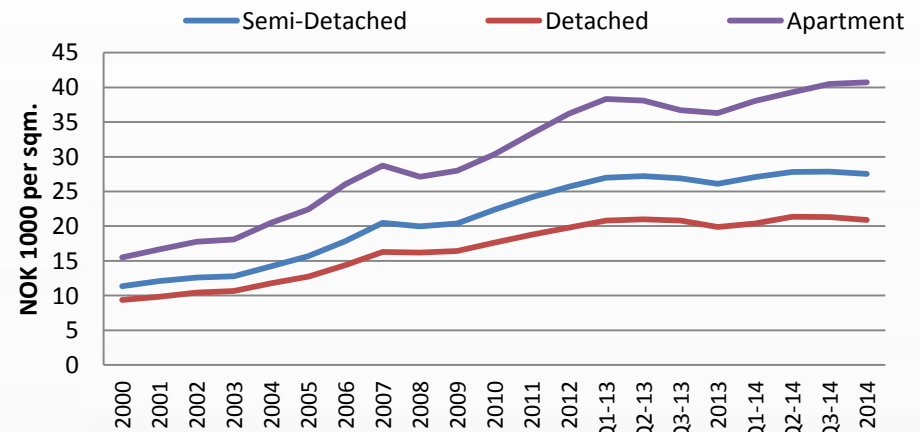

Prisvekst på leiligheter i Norge har vært markert sterkere enn for andre boligtyper. I Møre og Romsdal fylke er eneboliger og tomannsboliger mer vanlig.

Fordeling enebolig/leiligheter

Norge

Source: Eiendomsverdi AS / Statistics Norway

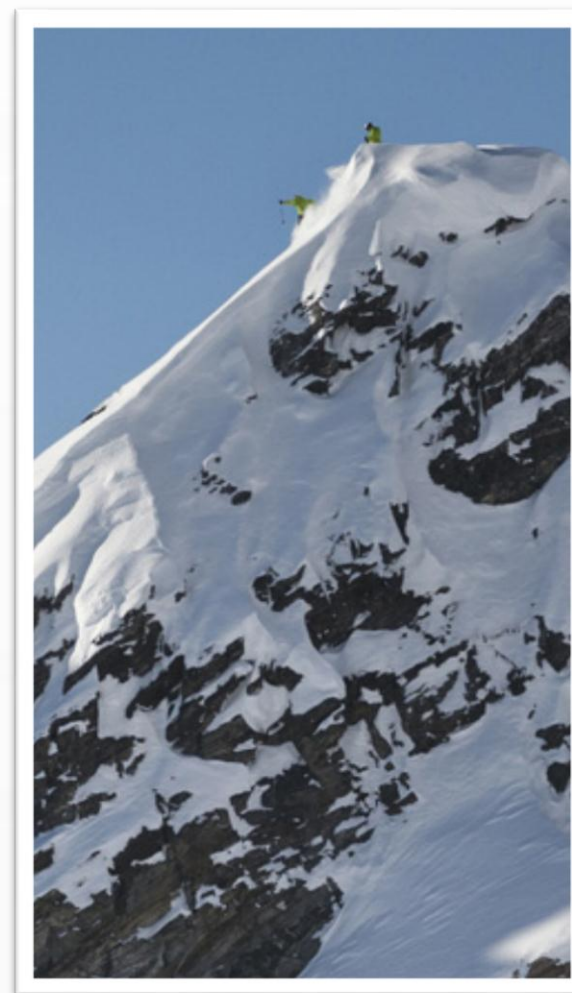
Fremdeles høyt aktivitetsnivå i fylket

- utsikter til moderat produksjonsvekst på mellomlang sikt

- God aktivitet innenfor kraftforsyning og skipsbygging
- Høy produksjon i primærnæringene
- Økt aktivitet i offentlig sektor
- Moderat vekst i privat tjenesteyting
- Tiltakende vekst innenfor eksportindustrien
- Klar nedgang i oljeinvesteringene
- Noe stigende arbeidsledighet

Mest åpenbare risikofaktorer:

- Utviklingen i eurosonen
- Oljeinvesteringer på norsk sokkel
- Oljeprisen
- Kronekursen
- Boligpriser i Norge

Oppsummert

Norge

- Positiv BNP-vekst siden 2009
- Store budsjettoverskudd, fortsatt høye petroleumsinvesteringer og sterk husholdningssektor
- Vilje og mulighet til å utnytte handlingsrommet i penge- og finanspolitikken om nødvendig
- Bufferkapital i Statens Pensjonsfond utland
- God arbeidsmarked med lav arbeidsledighet og høy yrkesdeltakelse

Møre og Romsdal

- Befolkning på om lag 262 000 innbyggere
- Dominerende sektorer er fiskeri, turisme, maritim industri og oljerelatert virksomhet
- Står for om lag 1/3 av landets totale eksport av mat – i hovedsak fisk- og fiskeprodukter
- BNP per sysselsatt nr. 3 blant 19 fylker i Norge
- Lav arbeidsledighet – 2,1% i desember og klart under landsgjennomsnittet på 2,7% (NAV-ledighet)
- Eiendomspriser klart under gjennomsnittet i Norge, disponibel inntekt over landsgjennomsnittet

Sparebanken Møre

Sjuende største sparebanken i Norge med en forvaltningskapital på om lag NOK 55 milliarder

Markedsleder i Møre og Romsdal med 30 kontorer i fylket

65% av utlån til personmarkedet, av dette utgjør lån med pant i bolig om lag 95%

Kjernekapital på 14,65%, ren kjernekapital utgjør 12,35% etter standardmetoden

Banken er ratet A3 (neg.) av Moody's, bankens heleide datterselskap Møre Boligkreditt AS emitterer Aaa-ratede obligasjoner

SPAREBANKEN MØRE